

Notat

Til: Mari Høgås Steen Dalhus
Kopimottakere: Hilde Brandsrud, Wenche Folberg

Saksbehandler: Legetjenester og miljørettet helsevern/Jan Børre Johansen
Vår referanse: 25/1693 - 13 / FE-050, FA-J00
Dato: 22.05.2025

Emne: Internt innspill til endelig planforslag for rehabilitering og utvidelse av Hovin skole

Planavdelingen i Indre Østfold kommune har tidligere bedt fagområdene miljørettet helsevern, barn- og unges representanter og folkehelserådgiver om å skrive et notat. Notatet er videre drøftet i siste møte med administrasjonen den 19.05.25 og det er enighet om å betrakte dette som et internt arbeidsnotat og drøftingsnotat. Det ble sist oversendt den 8.5.25. Undertegnede notat er innspill til endelig planforslag til rehabilitering og utvidelse av Hovin skole i Spydeberg. Innspillene har vært skriftlige, og har vært drøftet i flere samarbeidsmøter, og står som en veiledning knyttet til etterlevelse av enkelte regelverkskrav.

Temaene til planforslaget har blant annet omfattet:

- Risikovurdering av trafiksikkerhet ved kryssing av jernbane
- Støyberegninger
- Naturkartlegging
- Universell utforming
- Dagslystilgang

Krav om godkjenning – etterlevelse av forskriftskrav

Skolen må godkjennes etter forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger før den tas i bruk etter rehabilitering og utvidelse. Det er kommuneoverlegen og miljørettet helsevern som er godkjenningsmyndighet etter dette regelverket. For å kunne godkjenne skolen, må alle kravene i forskriften etterleves. Det er ikke anledning til å dispensere fra forskriftskrav.

Kommuneoverlegen er kjent med at det er mangeårige vurderinger og avveininger som ligger til grunn for endelig politisk beslutning. En del av forholdene som har vært omtalt er av en slik art at de ikke er mulige å løse utbedre fullstendig uten kompenserende tiltak eller ses i sammenheng med eventuelle framtidige planer for området. Dette endelige innspillet følger av siste administrative møte 19.05.25.

Krav til valg av beliggenhet, jf. forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger § 5

Overordnet om vurderinger knyttet til beslutningsprosess som ledet til vedtak om å rehabilitere og bygge ut Hovin skole

Den samlede vurderingen er at saken nå er tilstrekkelig belyst i det planforslaget som er lagt fram. Regelverkskravene som gjelder valg av beliggenhet og utforming for skoler, er fastsatt for å ivareta hensynet til barnas beste og av hensyn til deres helse.

Kommuneoverlegen er blitt gjort kjent med at barn- og unges representanter har belyst saken med innspill underveis og at elevrådet har vært med i planprosessen. Ulike alternativer har vært vurdert, deriblant ulike tomteforslag, avveininger rundt rehabilitering av eksisterende skole opp mot bygging av ny skole i andre områder av kommunen. Dette notat gir ikke en full oversikt over de ulike vurderingene, men spesielt følgende forhold har vært behørig omtalt og vurdert:

- Kryssing av jernbanen.
Det er per i dag mulig å krysse jernbanen utenom planovergang. Fremtidig utbygging av tilgrensende tomt kan gi rom for alternativ løsning for kryssing.
- Alternativ beliggenhet og tomtearealer har vært vurdert i flere omganger, herunder infrastruktur, kostnadsberegninger og jordvern.
Ved revidering av skolebehovsplanen i 2023, ble det politisk besluttet at Hovin skole skulle rehabiliteres og utvides.

Gjeldende regelverk

FNs barnekonvensjon gjelder som norsk lov fra 2003, og bestemmelsene i barnekonvensjonen går foran andre norske lover dersom det er motstrid. Dette innebærer at alle myndighetsnivå i Norge, må følge bestemmelsene i loven. To av de grunnleggende prinsippene i konvensjonen er at hensynet til barns beste skal vektlegges, og at barn har rett til å bli hørt. Myndighetene er dermed forpliktet til å vurdere om en avgjørelse som gjelder barn, eller som kan få konsekvenser for barn, skal vurderes i lys av barnas beste. Hva som skal anses som barnas beste, når det gjelder beliggenhet og utforming av skoler, er fastsatt i forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. For å sikre at barn blir hørt, må barna selv, eller barnas representanter uttale seg og bidra med innspill i en prosess før et vedtak om beliggenhet og utforming før et vedtak fattes.

Hensikten med bestemmelsene i forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger er å fastsette krav for å ivareta og sikre et godt og helsefremmende miljø i elevenes undervisningslokaler og på skolens uteområde. Forskriften omtales gjerne som barnas arbeidsmiljølov.

I § 5 i denne forskriften er det stilt krav om at kommunen skal vurderer risikoforhold i miljøet før beslutning om en skoles beliggenhet tas, slik at skolens miljø til enhver tid er helsemessig

forsvarlig. Trafikksikkerhet, støy, kvaliteter og størrelse på eiendommen, grunnforhold, rasfare og flomrisiko er slike forhold.

I helsedirektoratets veileder til forskriften er det presisert at det må sikres at helsemessig tilfredsstillende utforming av uteområder i forskriftens § 4 ivaretas ved valg av beliggenhet. Dette innebærer blant annet at uteområdet skal være stort nok, og i tråd med faglige kunnskapsbaserte anbefalinger.

Forvaltningsloven stiller krav om at alle saker skal være så godt opplyst som mulig før vedtak fattes, jf. § 17. Dette kan kobles til kravet i forskrift om helse og miljø, om vurderinger knyttet til beliggenhet, og innebærer dermed at risikoforhold og aspekter ved beliggenheten og utformingen av en eiendom må vurderes før et vedtak om beliggenhet på ny/ rehabilitert og utvidet skole fattes.

Krav til helsemessig tilfredsstillende virksomhet, jf. forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger § 4

Størrelse på uteområdet

Kommunen må i sitt arbeid ta stilling til om planforslagets avvik fra foreslått ny minstenorm på tilgjengelig uteareal pr. elev på 2,3 m², er akseptabelt eller ikke. Totalt vil tilgjengelig uteareal mindre enn foreslått ny norm, utgjøre 1242 m². Beregningene som er gjort er samtidig forutsatt full 3-parallell ved skolen. Det er ennå ikke avklart hva som blir ny minstenorm.

Kommunen har vurdert at økt kvalitet på uteområdet er tilstrekkelig sikret i reguleringsbestemmelser og plankart, og at økt kvalitet i tilstrekkelig grad kompenserer for redusert størrelse på utearealet.

Skolen er en unik arena, der alle norske barn fra ulike samfunnslag samles og tilbringer store deler av dagen. Skolebygget og uteområdets størrelse og utforming har innvirkning på barns helse, trivsel og læring. I tillegg er det en unik arena for å utjevne sosiale forskjeller. Egenskaper ved skolens fysiske miljø kan forebygge negative helseutfall hos sårbare elever. Størrelsen på uteområdet, og utformingen av det, har betydning for hvor fysisk aktive elevene er gjennom skoledagen. Forskning tyder på at størrelsen og utformingen på uteområdene også kan ha innvirkning på mobbing og konflikter mellom elevene.

Av planforslaget framkommer det at elevenes tilgjengelige uteområde etter gjennomført rehabilitering, vil utgjøre ca. 26,6 m² pr. elev ved et elevtall på totalt 540 elever. Dette er lavere enn dagens norm på 50 m² uteareal pr. elev, og også lavere enn foreslått ny norm beregnet til 28,9 m² pr. elev. Det er lavere enn tilgjengelig uteareal pr. elev i dag, som er ca 40 m².

I planforslaget er skolegården delt inn i ulike soner, og innredet med naturelementer og lekeapparater i større grad enn tilfellet er på Hovin skole i dag, og vurderes som tilstrekkelig kompensierende.

Gjeldende regelverk

Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger § 4 stiller krav om at skolen skal være helsemessig tilfredsstillende. Det fysiske miljøet skal være forsvarlig, lokaler og uteområde skal utformes slik at de fremmer helse, trivsel, lek og læring for alle barn og elever. Lokaler og uteområde skal dekke behovet for aktivitet og hvile, samt forebygge uønskede hendelser.

I Helsedirektoratets veileder til forskriften er det angitt en norm for størrelse på tilgjengelig uteareal pr. elev. Dette kravet er under revisjon. I veilederen til forskriften legges det også vekt på skolegårdens utforming, og andel naturelementer.

Helsedirektoratet har ennå ikke konkludert med hva de skal lande på som gjeldende norm for størrelse på tilgjengelig uteareal pr. elev, og i hvor stor grad en kan vektlegge skolegårdens utforming og kvaliteter.

Krav til universell utforming

Kommunen har vurdert reguleringsbestemmelsene angående krav til universell utforming Av planforslaget framkommer det at man legger opp til handicaptilpasninger som kompenserende tiltak ved rehabilitering av de gamle lokalene.

I planforslaget er det beskrevet ny løfteplattform og tilgjengelige toaletter i det gamle bygget. Videre er det beskrevet at det planlegges for nytt garderobeanlegg til ny framtidig flerbrukshall i kjeller i bygg D. Det er også beskrevet at garderober til skolens gymsal planlegges planløst, og at det er planlagt enkeltstående og universelt utformet tilgjengelige garderober for ansatte og elever.

Løsningen sikrer ikke lik tilgang for alle elever, uavhengig av funksjonsnivå, men det sikrer god tilgang for alle. Ved en handicaptilpasning må elever med funksjonsnedsettelse buke andre løsninger. Dette vurderes å være en nødvendig konsekvens av et vedtak om rehabilitering av eksisterende bygningsmasse, og at det innebærer kompenserende tilrettelegging for enkelte grupper.

Gjeldende regelverk

Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger § 4 stiller krav til at virksomhetens fysiske miljø skal være forsvarlig, og utformet slik at de fremmer helse, trivsel, lek og læring for alle barn og elever. Det stilles krav om at behovene til barn og elever med funksjonsnedsettelse skal ivaretas.

Krav til trafikksikkerhet

Kommunen har vurdert kompensierende tiltak knyttet til trafikksikkerhet og barnas rettigheter. Det er viktig å forsøke å begrense biltrafikken og med det redusere risiko for trafikkulykker tett på skolen i hente- og leveringssituasjoner.

Arealenes beskaffenhet knyttet til trafikkavvikling, tilstrekkelig antall parkeringsplasser og kryssing av jernbanen via plandeling eller gangbro har vært belyst.

I planforslaget er det planlagt for en droppsoner mellom det nye skolebygget og Lyserenveien. Det er beregnet oppstilling for tre busser og inntil 3 privatbiler på denne droppsonen. Til planforslaget har Hovin skole anslått at omtrent 100 elever blir kjørt til skolen hver dag, mens 47 elever leveres med busstransport. Det vil være en bekymring rundt biltrafikk tett på skolen, og at antall parkeringsplasser på droppsonen ikke er tilstrekkelig. Mange elever, spesielt på småtrinnet, vil ha behov for at foreldrene følger dem inn på skolen. Dette vi også kunne gjelde for elever med ulike typer funksjonsnedsettelse, som det etter hvert er flere av på alle trinn. Behovet for følge settes i sammenheng med barns behov for trygghet og støtte. Det er sannsynlig at de tre parkeringsplassene vil fylles opp raskt, og at det kan dannes kø i droppsonen. Dette kompliserer trafikkavviklingen, og risiko for ulykker blir større.

Kommunen bør derfor ved en eventuell videre utbygging av området prioritere å se på muligheter for løsninger med flere parkeringsplasser og plandelt kryssing av jernbanen.

Gjeldende regelverk

Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger § 5 stiller krav om at risikoforhold i miljøet skal vurderes før det tas beslutning om en eiendom er egnet for ny eller utvidet skole eller ikke. I samme forskrift § 4 er det krav om at skolen skal være helsemessig tilfredsstillende, og at det fysiske miljøet skal fremme helse og forebygge skader og ulykker.

Av veiledningen til forskriften kommer det fram at trafikksikkerhet skal ivaretas gjennom ordinær planlegging i tråd med bestemmelser i plan- og bygningsloven. Det er vektlagt at hensynet til barn og unge skal vektlegges. Ved valg av beliggenhet må det sikres at kravet om helsemessig tilfredsstillende utforming, jf. forskriftens § 4 blir ivaretatt.

I veiledningen til forskriftens § 4 er det presisert at det må sikres trafikksikre omgivelser rundt en skole ved valg av beliggenhet. Det vises til at hjertesoner, er en god løsning for å begrense trafikken tett på skolen og redusere risiko for ulykker der elever er involvert. Det er videre presisert at der ikke kravene i forskriften er mulig å oppnå på andre måter, må det

iverksettes kompenserende tiltak. Det må dokumenteres at kompenserende tiltak bidrar til at forskriftskravene oppfylles, selv om faglige normer fravikes.

Krav til støyforhold

Av planforslaget framkommer det at forslagsstiller har tilstrebet at færrest mulig klasserom skal vende mot gul støysoner. Det er stilt krav om støy på fasade og inne i klasserom fra utendørs støykilder.

Det er utarbeidet støyfaglig rapport til planforslaget. Støysituasjonen for skolens uteområde og øvrige lokaler bedres etter utbyggingen.

Støy kan virke inn på læring ved å forstyrre eller maskere kommunikasjon, virke distraherende og hemme konsentrasjon og evnen til å være oppmerksom. Støynivået i klasserom skal være tilfredsstillende for alle elever, også barn med funksjonsnedsettelse som gjør at de er mer følsomme for støy. Opplevd støy er en sum av alle lyder som kan høres og oppleves, og i et klasserom er det gjerne flere kilder til støy. Det er viktig at det planlegges for et totalt støybilde som alle elever kan tåle.

Gjeldende regelverk

I forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger § 8, stilles det krav om at barna skal beskyttes mot støy, slik at deres oppmerksomhet ikke svekkes eller samtale vanskeliggjøres.

I veilederen til forskriften er det presisert at gode lydforhold oppnås bl.a. ved å ha hensiktsmessig akustisk demping og luftlydisolasjon samt ved å sørge for romdisponering, plassering og bruk som gir gode lydforhold. Det vises til NS 8175 for grenseverdier.

I forskriftens § 4 er det krav om at skolen skal være helsemessig tilfredsstillende, og det er presisert at dette blant annet innebærer universell utforming. Universell utforming gjelder også lydmiljø.

Krav til dagslys og utsyn

Miljørettet helsevern, barn og unges representanter og folkehelserådgiver anbefaler at det legges inn reguleringsbestemmelser om at krav til dagslys og utsyn, jf. byggeteknisk forskrift (TEK17) §§ 13-7 og 13-8, som også gjelder for klasserom i bygningsmassen som skal renoveres.

Dette vil bidra til å sikre et godt og helsefremmende innemiljø i alle undervisningsrom på skolen, samt sikre at klasserommene kan bli godkjent etter forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger.

Det er risiko for at enkelte rom ikke vil kunne få formell godkjenning, spesielt knyttet til rom tiltenkt naturfag, kunst og håndverk. Det anbefales at man vurderer å ha en plan for flytting

av de rommene ved eventuelle påbygg eller tilbygg, og det anbefales begrensninger i oppholdstid i disse rommene slik planene per i dag foreligger.
--

Av plantegningene som ligger ved planforslaget ser det ut som at det kan være vanskelig å overholde krav til dagslys og utsyn, jf. byggeteknisk forskrift (TEK17) §§ 13-7 og 13-8 i noen av rommene i bygningsmassen som skal renoveres.

Dette gjelder spesielt klasserom som planlegges i underetasjen i bygg B og D. Disse rommene planlegges som spesialrom for undervisning i naturfag, musikk og sløyd. Rommene som ligger i underetasje/ kjeller, har små vinduer plassert høyt oppe på veggen. Både sløydssalen og naturfagrommet er tegnet med få vinduer, og plassert slik at lysinnfallet ikke vil nå inn i hele rommet. Dette vil sannsynligvis ikke være i tråd med regelverkskrav.

Det er også risiko for at plasseringen av og antallet vinduer i enkelte av klasserommene på plan 1 i bygg A og D, ikke sikrer tilstrekkelig dagslysinnslipp i klasserommene. Deler av disse klasserommene vil ikke da ikke ha tilfredsstillende dagslys i henhold til gjeldende regelverkskrav.

Tilgang på dagslys og utsyn er viktig for inneklima og har betydning for helse, aktivitet og trivsel. Kunstig belysning har ikke samme spekter som dagslys, og har ikke de samme effektene på menneskekroppen som naturlig dagslys. Utsyn er viktig for å orientere seg, og ha kontakt med omgivelsene utenfor, og avlaste øynene ved nærarbeid.

Norske barn tilbringer store deler av dagen på skolen. Innemiljøet på skolen har dermed stor innvirkning på helsen og utviklingen til norske barn. Derfor er det viktig at vi legger til rette for at klasserommene har et samlet godt innemiljø, der gode dagslysforhold og tilgang på utsyn er viktige faktorer.

Gjeldende regelverk

I forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger § 7 stilles det krav om tilgang på helsemessig tilfredsstillende dagslys og utsyn i skolens lokaler.

Av veilederen til forskriften kommer det fram at kravet gjelder for alle klasserom og rom der elevene oppholder seg, med unntak for rom hvor elevene kun oppholder seg i kort tid i løpet av en dag. Gangarealer, toaletter og lagerrom oppgis som eksempler på slike rom. Det er ikke åpnet for unntak fra dagslyskravet i spesialrom som rom for undervisning til naturfag, musikk og kunst og håndverk.

Det vises til byggeteknisk forskrift (TEK17) for detaljer om hvordan tilfredsstillende dagslys i klasserom oppnås.

I forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger § 15 stilles krav om at skoler skal være godkjent etter denne forskriften før de tas i bruk.

I veilederen til forskriften er det presisert at hensikten med en godkjenning er å bidra til å sikre at barna og elevenes miljø ivaretas. Det er videre presisert at krav om godkjenning gjelder for både nye bygg og ved renovering av eksisterende skolebygg. Det er presisert at godkjenningsmyndigheten ikke kan gi unntak fra krav i forskriften.

Av dette konkluderer vi med at vi må stille krav om dagslys og utsyn, jf. byggeteknisk forskrift (TEK17) og forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger § 7, for å kunne godkjenne lokalene etter forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger § 15.